

Brüsszel nem hadsereget, hanem védelmi piacot épít

Az Európai Unió következő, 2028–2034 közötti költségvetésének védelmi fejezete első látásra mérete miatt figyelemre méltó. Az Európai Bizottság közel 2 billió eurós többéves pénzügyi keretében mintegy 150 milliárd euró juthat biztonsági és védelmi célokra, ebből 131 milliárd az Európai Versenyképességi Alap (ECF) védelmi és úripari pillérébe. Ez ötszöröse a jelenlegi uniós szintű finanszírozásnak. A számok mögött azonban ennél fontosabb változás húzódik meg: az EU nem egyszerűen több pénzt kíván fordítani a védelemre, hanem azt is megpróbálja átalakítani, ahogyan Európa fegyverkezik.

Többet, együtt, Európában költeni. Az orosz–ukrán háború ugyanis megmutatta, hogy nem pusztán az alacsony védelmi kiadás jelent problémát. Legalább ilyen fontos az európai védelmi piac széttagoltsága, a párhuzamos nemzeti fejlesztések sokasága, az elégtelen termelési kapacitás és a külső beszállítóktól való függőség. Az EU ezért a következő költségvetési ciklusban már nem egyszerűen a „többet költeni”, hanem a „többet, együtt és lehetőleg Európában költeni” elvét próbálja intézményesíteni.

Ez lényeges szerepváltozás. A 2022 után létrehozott ASAP, EDIRPA, EDIP és SAFE fokozatosan megteremtette annak lehetőségét, hogy Brüsszel iparpolitikai, versenyképességi és belső piaci eszközökkel befolyásolja az európai fegyverkezést. A 2028–2034-es költségvetés ezt az eredetileg válságkezelésként kialakult gyakorlatot emelheti tartós uniós politikává.

Kapacitás és méretgazdaságosság. A 150 milliárd euró nem európai védelmi költségvetés. Nagyságrendje eltörpül a tagállamok összesített katonai kiadásai mellett, és az EU továbbra sem veszi át a nemzeti kormányoktól a haderőfejlesztés felelősségét. A pénz stratégiai jelentőségét inkább multiplikátor hatása adhatja. Brüsszel a finanszírozás feltételeivel ösztönözheti a közös beszerzést, a többnemzeti fejlesztési programokat és az európai beszállítói láncokat.

Ha az uniós támogatás feltétele a több tagállamot összekapcsoló együttműködés és az európai hozzáadott érték lesz, a finanszírozás fokozatosan koncentrálhatja a keresletet. A nagyobb megrendelések hosszabb gyártási sorozatokat, alacsonyabb egységköltséget, nagyobb termelési kapacitást és kiszámíthatóbb hadiipari beruházásokat tehetnek lehetővé. A „háborús méretgazdaságosság” éppen ebből fakad.

Van azonban egy fontos paradoxon. A közös európai védelmi célú források nem feltétlenül oda áramlanak majd, ahol a katonai fenyegetés a legnagyobb, hanem oda, ahol az ipari kapacitás a legerősebb. A jelentős hadiiparral és már működő nemzetközi együttműködési hálózatokkal rendelkező országok előnyösebb helyzetből indulnak. A keleti szárny államai így egyszerre lehetnek Európa katonailag leginkább veszélyeztetett országai és az új finanszírozási rendszer relatív vesztesei. Az európai védelem geopolitikai súlypontja keletre tolódott, miközben hadiipari súlypontja továbbra is nagyrészt Nyugat-Európában maradt. Ezt részben ellensúlyozhatja a katonai mobilitás, a kritikus infrastruktúra, a kettős felhasználású beruházások és a polgári védelem finanszírozása. Ezeknél Lengyelország, a balti államok és más kelet-közép-európai országok földrajzi helyzete már kifejezett stratégiai értéket jelenthet.

Tanulság Magyarország számára. Számunkra ebből világos következtetés vonható le: a következő uniós védelmi költségvetésből való részesedés nem elsősorban pénzügyi, hanem integrációs kérdés lesz. A Magyarországon létrehozott hadiipari kapacitások önmagukban nem garantálják az uniós forrásokhoz való hozzáférést. Meghatározóvá válik, hogy a magyar vállalatok, kutatóhelyek és fejlesztési programok mennyire kapcsolódnak be a többnemzeti európai projektekbe, beszállítói láncokba és közös beszerzésekbe. A magyar védelempolitikának ezért nem csupán a hazai hadiipar fejlesztésére, hanem annak európai beágyazására is törekednie kell.

Mi várható? A végleges összegek még változhatnak: a következő többéves pénzügyi keretről komoly vita várható a tagállamok és az uniós intézmények között. A stratégiai irány azonban fontosabb a konkrét számnál. Az EU az orosz–ukrán háború hatására a védelmi ipar finanszírozójából fokozatosan annak szervezőjévé válik. Nem európai hadsereget épít, és nem veszi át a NATO kollektív védelmi szerepét. Ehelyett azt az ipari hátteret próbálja létrehozni, amely nélkül Európa katonai megerősödése hosszú távon nem fenntartható. A költségvetés tétje ezért nem az, hogy mennyivel költ többet Brüsszel védelemre, hanem hogy képes-e a közös pénzt közös keresletté, a közös keresletet nagyobb ipari kapacitássá, az ipari kapacitást pedig tényleges katonai képességgé alakítani?

2026. szeptember 09.